

Adopta un camiño: memoria, territorio e futuro

Sole Felloza*

O Camiño de Barcia · Sole Felloza

Unha proposta para coidar o patrimonio desde os pés.

“Os camiños son os hábitos dunha paisaxe. Son actos de consenso”

The Old Ways, Robert Macfarlane

Esta é unha proposta para coidar o patrimonio desde os pés. A idea naceu unha noite de decembro, como un desexo de Nadal. Gago, o meu home, dixo: “Eu o que quero é que a xente adopte un camiño”. Rimos, pero logo quedamos en silencio. Falámolo con amizades que tamén vían desaparecer os camiños: comestos polos toxos, polos eucaliptos, polo abandono do rural e pola desmemoria que racha o territorio con novas estradas. Así naceu un xesto humilde: escoller un vello sendeiro, coidalo, camiñalo, e restituírlle o nome perdido.

Porque abrir camiños é tamén preservar o patrimonio. Non só o físico, senón o da memoria, o da toponimia, o dos relatos que viven nas corredeiras. En Galicia, os camiños non son só carreiros que levan dun lugar a outro: son fíos de memoria que entretecen o territorio, nomes antigos que gardan a pegada das mans que os fixeron, das voces que os contaron, dos pasos e carros que os gastaron.

Hai camiños que comunicaban parroquias, outros que levaban ás leiras, ás fontes, aos curros, ás eiras onde se mallaba, ao castro, á ermida...

Moitos xa non figuran nos mapas, non están protexidos, non cantan.

E xunto a eles, tamén se esvaen xacementos, sen catalogar, fontes, pontellas, valados, arquitectura popular. Morre, sobre todo, a memoria dos nomes: o Camiño da Angustia, a Costa de Santa Mariña, a Fonte da Xoana, a Chousa de Abaixo, A Corga, A ladeira do lavadoiro, O

Cavorco, A Corredoira do Foxo... Nomes que recollen o saber do lugar, que describen, que cantan, cantan, tes-te-muñan un tempo. Perder un nome é perder unha forma de ver o mundo.

A proposta, inicialmente, non pretende crear unha rede oficial nin un proxecto institucional. É algo máis íntimo. Supón volver pisar a terra que nos sostén, camiñala, nomeala, coidala. Supón lembrar que o patrimonio non é só o que está sinalado ou musealizado, senón tamén a herdanza silenciosa: os camiños transmitidos de xeración en xeración, que nos ligan ao lugar e que temos que defender desde o pé.

Un sendeiro abandonado pode ser un acto de resistencia se lle devolvemos vida. Pode ser tamén un espazo de encontro interxeracional, un roteiro para redescubrir en compañía, un relato que pasa de boca en boca, como unha fonte vella que volve correr.

Agora que chega o bo tempo, propoñemos algo tan sinxelo como fundamente transformador: adoptar un camiño. Escolle un sendeiro da túa parroquia ou aldea. Investiga o seu nome, limpa as silvas, percórreo. Leva alguén contigo. Escoita o que di o camiño. Dálle vida.

Porque cada camiño recuperado é unha forma de coidar a terra desde o amor, algo tan sinxelo como revolucionario. Porque neste país noso, onde o territorio é tamén memoria, andar pode ser un xeito de lembrar, defender, reconstruír e sementar futuro.

“Cada paso que damos é unha palabra escrita na terra”

The Songlines, Bruce Chatwin

*Sole Felloza. Rede do Patrimonio.